

15e jaargang
nummer 11
december 1979

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

*Bij elke bijzondere handeling
gaat het denken aan het doen
vooraf. Bij het handelen van
klassen of massa's blijkt de
betekenis van het handelen
pas achteraf. Hier gaat de
daad vooraf aan het begrip.*

Theo Maassen

DAAD EN GEDACHTE

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

Geen vaste abonnementsprijs

De uitgave zal worden bekostigd uit *vrijwillige bijdragen*

Red. en adm.: Schouw 48-11, Lelystad
Postgiro 307695

B R I E F V A N E E N L E Z E R

Beste kameraden,

Naar aanleiding van het artikel over de recente stakingen in de Rotterdamse haven, wilde ik graag weten, hoe het verdere verloop is geweest voor de zestien stakende sleepers na de uitspraak van de:

"president van de Rotterdamse rechtbank, mr. J.F.M. Nivard....., dat de stakingsakte onaanvaardbaar was en hun looneis van 50 gulden netto als ongeoorloofd moest worden beschouwd. Hij gelastte de zestien gedaagden onmiddellijk weer aan het werk te gaan, op straffe van 500 gulden per niet vervulde dienst." (Daad en Gedachte", nummer 10 van okt. 1979, pag. 4).

Wel wordt terecht uitvoerig ingegaan op het feit, dat daarop alle stukgoedbedrijven in de Rotterdamse haven plat gingen en geanalyseerd, welke betekenis aan alle daaropvolgende gebeurtenissen moet worden gehecht, doch degene, die ten tijde van het hele gebeuren in 't buitenland vertoefde en niet in staat was uit kranten een enigszins volledig beeld te krijgen, maar slechts aangewezen was op de kortegolfzenders van Radio Nederland, die uiteraard een verre van compleet beeld gaven van datgene, wat in Nederland maar in het bijzonder in Rotterdam bezig was zich te voltrekken, blijft onkundig over de afloop van de tenuitvoerlegging van het vonnis en de eventuele persoonlijke gevolgen hiervan voor de zestien sleepers.

Wellicht was dit aspekt in het beloofde vervolgartikel ter sprake gekomen. Zo niet, dan zou ik gaarne in dat of een volgend artikel hierover ingelicht willen worden.

Hoewel ik dus niet in het bezit ben van belangrijke gegevens over bedoelde stakingen, wil ik toch niet nalaten te wijzen op het m.i. gewichtige aspekt van het negeren, ja het tot een bespottig maken van de magistratuur, als onderdeel van de burgerlijke samenleving. Het in tijden van rust op het maatschappelijk vlak in het algemeen aanwezige ontzag voor politie, justitie en andere gezagsdragers blijkt opeens niet of in veel mindere ma-

te te heersen.

Men bemerkt dat steeds weer in gesprekken met arbeiders, die niet in een aan de gang zijnde stuk strijd betrokken zijn of ten tijde van betrekkelijke rust aan het maatschappelijk front, dat zij wel degelijk ontzag hebben voor wat men de overheid pleegt te noemen. Vaak komt dit voort uit angst voor straf, dus proberen zij zoveel mogelijk uit handen van politie en justitie te blijven, maar ook keuren zij sommige akties van deze overheden goed, pleiten zij zelfs voor strengere straffen voor bepaalde "delikten", voor scherper optreden van de politie, enz.

Zij zijn er zich niet of in enkele gevallen slechts zeer vaag van bewust, dat, zoals in het verdere verloop van de slepersaktie is gebleken, men al gauw met de strafrechter in aanraking kan komen, zodra men zelf aan akties deelneemt, dat men aldus ook een "delikt" kan plegen, dat men "krimineel" is. Zij zien niet, dat indien men strengere straffen eist voor andere "delikten" deze toch deel uitmaken van het geheel van wetten en verordeningen, die dienen om de heersende, dus de burgerlijke orde in stand te houden. Wij weten, dat dit *onbewustzijn* zelfs een voorwaarde is voor de strijd. Immers, indien zij zich er van bewust waren, dat zij bij wilde en vooral zelfstandige akties niet alleen tegenover hun bazen, maar tegenover de gehele burgerlijke orde staan, inklusief politie met gummilatten, honden, traangas en erger, dat zouden zij zich nog wel een keer bedenken. Dit is, zoals bekend, ook de reden dat er in de bolsjewistische en fascistoïde staten minder van dergelijke akties voorvallen dan in het "vrije" Westen. Doch het is ons ook bekend, dat als er daar ondanks de dreigende terreur toch arbeidersakties komen, men ook weet, dat men direkt tegenover het staatsapparaat staat en de akties dan ook in de meeste gevallen tegelijk een veel scherpere vorm aannemen, waarbij dan in 't geval van de Oostblokstaten nog nationale gevoelens een rol spelen, vanwege de Russische bezetting en dan vooral bij dat deel van de bevolking, dat niet tot de arbeiders behoort.

In hoeverre die verschillende omstandigheden hier én daar een rol spelen in het bewustzijn van de arbeiders is door ons naar mijn weten nooit grondig uitgediskussieerd. Ten overvloede wijs ik er op, dat de drijfveer tot de strijd van de arbeidersklasse, hier zowel als daar bijna altijd lotsverbetering is, hetzij materieel, hetzij om betere werkomstandigheden.

In dit verband kwam de volgende zin op pag. 7 van hetzelfde artikel *bij eerste lezing* mij ietwat belerend voor:

"De ervaring leert, dat in vrijwel alle gevallen waarin een dergelijke aktie sukses oplevert, dat sukses is te danken aan een zo massaal mogelijk optreden, een optreden van alle arbeiders tesamen en tegelijkertijd."

Ik zeg bij eerste lezing, want ik begrijp wel, dat dit ervaringsfeit getrokken is uit de lessen van het verleden en daar is geen speld tussen te krijgen, maar toch fronste ik mijn wenkbrauwen weer bij het woord *suk-ses*. Het is natuurlijk knabbelen aan de meerwaarde wat de arbeiders deden en als zodanig klopt het ook, maar het klinkt zo clean. Een willekeurige lezer zou er uit op kunnen maken, dat hier een recept voor de toekomst gegeven wordt. Ik weet wel, dat het zo niet bedoeld is.

Maar het brengt mij bij een ander punt, dat hiermede ten nauwste verband houdt en dat naar mijn mening nader onderzoek en diskussie behoeft:

in hoeverre kan men van lessen spreken? Voor wie? Voor de arbeiders? Die blijken juist geen lessen ter harte te nemen. Indien het wél zo ware, dan zou er een opgaande lijn in zitten, maar de praktijk bewijst, dat bij bepaalde stukken strijd het zelfstandig handelen der arbeiders al zeer ver voortgeschreden is, om dan bij latere gelegenheden weer in een veel afhankelijker houding te vervallen, zoals bij de sleepersstaking is gebleken, waarbij o.a. "dweilploegen" aan het werk gingen (zie ook pag. 5-9 oktober '79). Dit is dan ook mijn bezwaar tegen het woord "lessen" dat ik in "Daad en Gedachte" in de loop der jaren wel eens ben tegen gekomen. Lessen uit het verleden zullen er waarschijnlijk wel geleerd worden door de heersende klasse, in het bijzonder door de autoriteiten. Zij zullen na elke "ongeregelde" wel weer maatregelen beramen om in de toekomst beter tegen nieuwe roerigheden te kunnen optreden, liefst die geheel te voorkomen.

Lessen worden er ook door ons geleerd, ons oordeel na elk ervaringsfeit aan een onderzoek onderwerpen en zonodig herzien. Maar de arbeiders?

Zijlicht.

K O M M E N T A A R

Het zal *Zijlicht* helemaal niet verbazen, dat wij het in grote lijnen met hem eens zijn. Daarvoor kent hij *ons* en kennen wij *hem* lang genoeg. Er zou voor ons dan ook geen aanleiding zijn geweest op zijn brief in te gaan als er toch niet een paar dingen moesten worden rechtgezet.

In de eerste plaats konden wij over de tenuitvoerlegging van het vonnis van de Rotterdamse rechtbank nog weinig zeggen, omdat de staking van de sleepbootbemanningen nog volop aan de gang was toen het artikel over de stakingen werd geschreven. *Nu* weten we dat het vonnis niet ten uitvoer kon worden gebracht, omdat de zestien gedaagde sleepers na de uitspraak van de rechter door hun stakende kollega's werd belet hun boten weer te bemannen. Zij (de zestien sleepers) konden zich dus op overmacht beroepen. Dat was dan ook de reden, dat *Smit's Internationale Havensleepdienst* nog overwogen heeft om alle stakende sleepers voor het gerecht te dagen. Zover is 't echter niet gekomen.

In de tweede plaats moeten wij erkennen, dat het tweede citaat dat de briefschrijver aanhaalt, enigszins onduidelijk is geformuleerd. Hij heeft inderdaad gelijk, dat een minder kritische lezer daaruit verkeerde konklusies zou kunnen trekken. Het is inderdaad niet onze bedoeling geweest om te beweren dat:

"De ervaring (aan de arbeiders) leert, dat in vrijwel alle gevallen waarin een dergelijke aktie sukses oplevert, dat sukses is te danken aan een zo massaal mogelijk optreden, een optreden van alle arbeiders tesamen en tegelijkertijd."

Het misverstand, dat uit het citaat zou kunnen ontstaan, zou niet kunnen plaatsvinden, wanneer wij hadden geschreven: "De ervaring leert *ons*..." enz.

Het is inderdaad een feit, dat arbeiders geen "lessen trekken" uit hun akties. Dat doen alleen zij, die de akties analyseren, aan een grondig onderzoek onderwerpen. De arbeiders doen dat *niet*.

Inderdaad, een diskussie over de vraag in hoeverre arbeiders "lessen

trekken" uit hun akties, lijkt ook ons uiterst zinvol. Gaarne willen wij daar een avond aan wijden en bij voorbaat nodigen we onze vriend uit daarbij aanwezig te zijn.

Ons standpunt is - zoals reeds gezegd - dat arbeiders géén lessen trekken in de zin van: deze aktie is zus en zo verlopen; dit en dat hebben we verkeerd gedaan en als we nu een volgende keer dus die fouten vermijden en zo en zo handelen, dan hebben we de meeste kans op sukses. Neen, op die wijze trekken arbeiders geen lessen. Wanneer *Zijlicht* nu echter meent, dat de ervaringen die de arbeiders opdoen in hun akties, totaal geen invloed hebben op hun gedragingen, dan zijn wij het *niet* met hem eens. Het is onaannemelijk, dat alle ervaringen die de arbeiders opdoen van geen enkele betekenis zouden zijn. Zij mogen die ervaringen dan niet analyseren en beredeneren, zij vinden wel een plaats in het onderbewustzijn van de arbeiders; die ervaringen zijn niet zo maar in het niets verdwenen. Door de praktijk is ook wel bewezen, dat de ervaringen wel degelijk invloed op het denken en vooral het *voelen* van de arbeiders hebben. Niet te ontkennen valt toch, dat de arbeiders héél anders tegenover partij en vakbeweging staan dan bijvoorbeeld een driekwart eeuw geleden. Zeker, de arbeiders (althans een deel, en zeker niet het grootste deel) zijn nog wel aangesloten bij een vakbond, maar zij bezien en beoordelen die vakbond anders dan vroeger. Niet voor niets zei een stakende arbeider tegen een verslaggever van het "*Rotterdams Nieuwsblad*": "Ik heb te veel slechte voorbeelden om nog vertrouwen te hebben in het nut van zo'n bond". Een uitzondering, deze staker? Dat geloven wij niet, want dan zouden van de vele honderdduizenden die georganiseerd zijn er meer op de bondsvergaderingen komen. En dat is *niet* het geval, want het is algemeen bekend, dat op de bondsvergaderingen altijd slechts een handjevol mensen aanwezig is. De arbeiders voelen zich niet meer met de bond verbonden en zich er ook niet aan gebonden.

Met de zogenaamde socialistische partijen is het al niet anders. Vele arbeiders mogen dan nog stemmen op de P.v.d.A. - op de C.P.N. en de P.S.P. al veel minder -, feit is toch dat ook die partijen geen arbeiders meer op hun vergaderingen kunnen krijgen. Trokken vroeger bij verkiezingen velen naar bepaalde punten in de stad om daar over de partijen en de uitslagen te diskussiëren, thans is dat niet meer het geval. De arbeiders hebben te veel ervaringen met de partijen opgedaan om er nog werkelijk in te kunnen geloven, ook al kunnen ze het dan veelal niet beredeneren.

In maart 1920 wilden de Roerarbeiders nog met wapens in de hand optrekken naar Berlijn om aldaar de sociaal-demokratische regering te beschermen tegen een staatsgreep van "rechts", omdat ze die regering beschouwden als *hun* regering. Het lijkt ons ondenkbaar, dat na zovele jaren ervaring met sociaal-demokratische regeringen in de westerse modern-kapitalistische landen, aldaar de arbeiders deze regeringen nog zouden zien als *hun* regeringen, die desnoods met de wapens zouden moeten worden verdedigd.

Daarom zien wij - in tegenstelling tot *Zijlicht* - wel degelijk een "opgaande lijn". Natuurlijk, die lijn loopt niet rechtstreeks naar boven. Want ook een kind leert met vallen en opstaan en verwerkt zijn ervaringen zonder ze te beredeneren. En zo verwerkt ook de arbeidersklasse haar ervaringen. Daarom is die opgaande lijn een kurve, die pieken en dalen vertoont, maar ondanks dat toch steeds hoger gaat.

=====

OVER KLASSE, PARTIJ EN DE
RUSSISCHE REVOLUTIE

Van één onzer vrienden ontvingen wij een brief aan hem gericht en afkomstig van één der leden van de Internationale Kommunistische Strooming (IKS) en het antwoord van onze vriend daarop. Hij verzocht ons deze brieven in "Daad en Gedachte" te publiceren, een verzoek waaraan wij gaarne voldoen. Hoewel wij het in grote lijnen eens zijn met het antwoord aan het IKS-lid, zijn er toch een paar uitspraken waartegen wij wel enig bezwaar hebben. In een kort kommentaar - te vinden onder de beide genoemde brieven - zullen we dat nader belichten.

Redaktie "Daad en Gedachte".

Amsterdam, 26-9-'79.

Beste mensen,

Naar aanleiding van K.'s verzoek voor een abonnement op Internationalisme/Wereldrevolutie, sturen we bijgaand een proefnummer van Internationalisme 35 en een giro-overschrijvings/stortingskaart. Voor de abonnementsvoorwaarden van Internationaal Revue verwijzen we naar de binnenkaft van Internationalisme.

We vinden jullie aanwezigheid op de openbare vergadering van Wereldrevolutie over de autonomen en de klassenstrijd in Frankrijk een goed teken. De internationale heropleving van de arbeidersstrijd stelt de elementen en groepen die op revolutionaire standpunten staan in staat hun meningsverschillen te toetsen aan de beweging die zich voor hun ogen afspeelt en waarvan zij trachten zoveel mogelijk deel uit te maken. Terwijl onze arbeidersklasse als geheel uitgaande van haar materiële belangen in de strijd tal van vraagstukken spelenderwijze oplost of tenminste aansnijdt, wordt de discussie van de revolutionairen over deze vraagstukken nog al te zeer belemmerd door de theoretische neerslag van de klassestrijd in het verleden. Aan de andere kant zijn deze theoretische meningsverschillen van het grootste belang voor zover zij het nu plaatsvindende proces van bewustwording in de arbeidersklasse als geheel kunnen verrijken met de verworvenheden van vorige revolutionaire bewegingen. Het debat tussen revolutionaire elementen moet volgens de IKS dan ook aan de volgende voorwaarden voldoen:

- een ernstige bezorgdheid bij te dragen aan de geestelijke worsteling van onze klasse om haar tegenwoordige en komende strijdproblemen tot helderheid te brengen;
- de openbaarheid van het debat (polemieken en openbare vergaderingen in plaats van privé-korrespondentie en huiskamerbijeenkomsten);
- een goede voorbereiding van het debat door studie van elkaars standpunten.

In die zin juichen we jullie aanwezigheid op de openbare vergadering toe. Zoals we toen al naar voren gebracht hebben, vinden we het noodzake-

lijk dat jullie je standpunten duidelijk maken over onze opvattingen van de rol van de organisaties van revolutionairen en de Russische Revolutie. Onze opvattingen zijn te vinden in vele teksten die zich gedeeltelijk rechtstreeks richten tot het radenistisch standpunt dat jullie grotendeels innemen. In wat jullie naar voren brachten, viel ons op dat jullie een internationalistische dimensie in de radenistische analyse hebben ingebracht en we zijn dan ook erg benieuwd hoe jullie deze in overeenstemming brengen met de oude radenistische opvattingen en de theoretische funderingen van de revolutionaire stellingname tegen de Eerste Wereldoorlog. Jullie wil om deel te nemen aan de klassebeweging vinden we ook van doorslaggevende betekenis omdat ons daarmee de akademistische opstelling die tot nu toe overheerste, doorbroken lijkt. We hopen dan ook op de voortzetting van het debat.

met vriendelijke groeten,
F.K.

voor Wereldrevolutie, kern in
Nederland van de Internationale
Kommunistische Strooming.

Beverwijk, 19 Okt. 1979.

Beste F.K.,

Vanwaar dat briefje? Onze aanwezigheid op één van jullie avonden heeft in het geheel niets te maken met een wijziging in onze standpunten. Integendeel. We zouden al vaker gekomen zijn wanneer niet in ieder geval André en ik telkens 's avonds moesten werken. We willen - en anders is het nooit geweest - ten alle tijde iedere discussie aangaan. Er is dan ook geen sprake van een nieuwe "internationalistische dimensie in onze radenistische analyse" (???). Wat je waarschijnlijk zo "toe te juichen" vindt, ligt in wat ik op jullie avond over de "autonomen" gezegd heb over de Russische revolutie. Namelijk, dat ook volgens ons deze alleen te begrijpen is als resultaat van een internationale beweging, iets waarvan je ons in een eerdere discussie terecht verweten had dat we het erbuiten lieten. Uit het feit dat we daarover onderling verder gepraat hebben, en tot een nieuwe konklusie gekomen zijn, heb je naar ik aanneem meteen maar gekonkludeerd, dat we nu meer in jullie richting gegroeid zouden zijn, en dat onze standpunten wezenlijk gewijzigd zouden zijn. Hoe zit dat nu?

Er was in 1917/18 een internationale ervaring van de arbeidersstrijd, waarvan de Russische deel uitmaakte. Maar maakt dat de Russische revolutie tot een proletarische? Uit deze internationale proletarische BEWEGING had een proletarische REVOLUTIE kunnen voortkomen. Maar het *uitgangspunt* was voor de verschillende landen verschillend; deze verschillen hadden alleen in de loop van de strijd opgeheven kunnen worden, iets wat eenvoudig niet gebeurd is.

In Rusland kon het buitenlandse kapitaal woekerwinsten halen dank zij de knoet van het Tsarisme; het Tsarisme kon alleen op de been blijven dank zij de buitenlandse geweren en het feodalisme; het feodalisme steunde op de achterlijke landbouw; de achterlijke landbouw werd kunstmatig in stand gehouden; het was de belangrijkste pijler in het hele stelsel. Toen die pijler, als gevolg van de oorlog en de ervaring van de arbeidersstrijd, be-

gon te wankelen, toen moest ook het Tsarisme uitglijden en daarmee de hele toenmalige vorm van imperialisme.

De kleine nationale bourgeoisie in Rusland, met handen en voeten aan het Tsarisme en het buitenlandse kapitaal gebonden, kon geen vuist maken. Toen de *eerste*, burgerlijk-demokratiese revolutie uitbrak, stelde zij zich er slachts van aan 't hoofd om erger te voorkomen, door middel van het Kerenski-regime. Maar het had geen been om op te staan. Terug kon niet meer, zoals bleek uit de mislukte Kornilow-opstand. Zo werd heel het land verlamd. De belangrijkste taak van deze burgerlijke revolutie, de omwenteling van de landbouw, kon niet worden doorgevoerd. Het failliet van het regime werd tegelijk met haar geboorteakte opgesteld. De burgerlijke revolutie bleef echter een noodzaak om het land uit de klauwen van het buitenlands kapitaal te halen en een "normale" nationale ontwikkeling van het Russies kapitaal mogelijk te maken.

Er was dan ook een *tweede* revolutie nodig, die de burgerlijke revolutie in een andere dan de klassieke vorm voltooide; namelijk zónder de bourgeoisie en tgeen haar in. Het was de rol van de bolsjewiki, d.w.z. de partij die geleid werd door de kleinburgerlijke, in hun ontwikkeling geremde intellectuelen, deze onder hun hoede te nemen. De landbouw moest omgewenteld, maar dit kon alleen over de rug van de arbeiders.

Pas toen de arbeiders merkten dat er voor hen onder de bolsjewiki weinig zou veranderen, *pas toen* kon er een aanzet komen tot een *derde*, proletariase revolutie. Ik hoef slechts aan Kroonstad 1921 te herinneren, maar ook al eerder is er een begin gemaakt, dat telkens weer even bloedig door de bolsjewiki de kop werd ingedrukt. De proletariase revolutie in Rusland moest vastlopen op de achterlijkheid van de landbouw. Zij had alleen gered kunnen worden wanneer de revolutie in 't westen had doorgezet, en het centrum *daarheen* verplaatst was. En dat is, zoals bekend, niet gebeurd.

Dat is echter iets heel anders dan wat jullie beweren. Jullie zeggen, dat de Russiese revolutie *van aanvang af* "proletaries" was, deel uitmakende van een proletariase "wereldrevolutie", die nooit bestaan heeft, maar dat ze moest "verworden", "ontaarden", iets wat jullie met de Trotskisten gemeen hebben. Wij zeggen daarentegen dat ze niet tot een proletariase revolutie kon *uitgroeien*. De reden, namelijk dat ze geïsoleerd bleef, is voor jullie en ons dezelfde, toch zeggen we *tegenovergestelde* dingen.

Het verbaast me dan ook, dat je zo bent ingenomen met mijn opmerking dat het buitenland zo belangrijk was. Daarom gaat het helemaal niet. Waarmee het te maken heeft is materialisties of idealisties denken. Voor jullie staat op de voorgrond, dat de bolsjewiki tot, laten we zeggen, 1921 een "juiste", "proletariase" koers gevolgd hebben; zij zouden een juiste ideologische leiding gegeven hebben. Dat proberen jullie overeind te houden. Voor ons hebben ze evenwel nooit en nergens ook maar in het geringst iets proletaries vertegenwoordigd. Een proletariase revolutie had in Rusland slechts tot stand kunnen komen via de *vernietiging* van de bolsjewistische partij.

De Russiese revolutie maakt niettemin deel uit van een internationale beweging. Dat wil eenvoudig zeggen, dat de arbeiders in alle landen reageerden op dezelfde kapitaal-krisis. Maar daarmee is nog geen internationale proletariase eenheid. Deze had zich alleen in het verloop van de strijd kunnen ontwikkelen. Tegelijkertijd was deze eenheid echter een *voorwaarde* voor het doorzetten van de proletariase tendensen, die er zeker geweest zijn. Maar wat de boventoen bleef voeren was in eerste instantie een

nationale strijd. In Rusland was de strijd er één tegen het buitenlandse kapitaal, dat dankzij het Tsarisme een gigantiese hoeveelheid extra-meerwaarde uit het land kon roven, het helemaal leeg kon zuigen; het was een nationale, anti-imperialistische strijd, een bevrijdingsoorlog. Boven die strijd had de Russiese revolutie alleen uit kunnen komen wanneer haar isolatie was opgeheven.

Jullie uitgangspunt zit in de denkbeelden en bedoelingen van de bolsjewiki; het onze in de werkelijke gebeurtenissen. Dat, en dat alleen, is het verschil. Het interesseert me op de eerste plaats helemaal niet wat iemand zich inbeeldt. Het gaat erom, en dat heb je zowel van "Daad en Gedachte" als van ons al vaak genoeg gehoord, waartoe iemand, op grond van zijn materiële positie *gedreven* wordt. Alleen van daaruit laten zijn denkbeelden en bedoelingen zich verklaren. De bolsjewiki waren burgerlijk in hun organisatiewijze, hun tactiek, hun ideeën. Dat laat zich alleen verklaren uit de historische rol, die ze te vervullen hadden. Dat was hun kracht, maar ook hun zwakte.

Alleen in het licht van het voorafgaande is ook Lenin's "Internationalisme" te verklaren. Jullie laten je erdoor verblinden. Zijn "internationalisme" bestond alleen daaruit, dat hij de buitenlandse arbeiderspartijen *gebruikte* om druk uit te oefenen op de westerse regeringen, verder daaruit, dat het hem erg welkom was geweest, wanneer in het westen ook een vorm van staatskapitalisme ontstaan was. Maar met proletarische internationalisme had het niets van doen. Ik vind het verder niet zo zinvol om nu nog stelling tegen de eerste wereldoorlog te nemen, of dat theoreties te funderen, zoals je me vraagt. Een punt is, en daarom vinden jullie het waarschijnlijk zo belangrijk, dat jullie de standpunten van toen, d.w.z. het *partij-*, het *organisatie-*internationalisme, één van de schreeuwendste historische tegenspraken, nooit te boven zijn gekomen. Toen *kon* niemand verder kijken dan zijn historische neus lang was. Nu kun je, op grond van de ervaringen in dat tijdvak, beter weten.

Waaruit zou het proletarische karakter van de Russiese revolutie moeten blijken? Uit de arbeidersraden? Zoals je ook zal weten, waren dat helemaal geen "arbeidersraden" in de vorm als wij ze nu bedoelen. Het waren veeleer een vorm van parlementen, waarin vertegenwoordigers *op grond van* hun partijlidmaatschap *gekozen* werden. Bovendien werden ze voor een aanzienlijk deel gedomineerd door de soldaten, d.w.z. de boeren. De bolsjewiki wisten wat ze er aan hadden. Beurtelings steunden ze de raden en lieten ze weer vallen, al naar gelang hun sterkte erin. "Alle macht aan de arbeidersraden" betekende voor hen niets anders dan "Alle macht aan de *bolsjewistische* sowjets". *Zelfstandige* strijd is er nauwelijks geweest, of het moest al zijn dat er geen bolsjewiki in de buurt waren.

Heel het debat, dat we tot nu toe gevoerd hebben, draait in wezen om het *organisatievraagstuk*. Laten we ons nu eens niet "akademisties" opstellen; laten we het hebben over iets konkreets: de havenstaking. In Amsterdam heb ik jullie verweten, dat jullie stenciltjes liepen uit de delen ondertekend met "Wereldrevolutie". Dat betekent, hoe je het ook draait of keert, dat jullie, geheel in overeenstemming met jullie opvattingen, bezig waren je *als partij* in de staking te mengen, afgezonderd van (de rest van) de klasse, als een elite, die van buitenaf "ingrijpt" ("tussenkomt") en zich opwerpt als de *indeologische leiding* van de klasse.

Meer dan twee jaar geleden schreef ik al, en dat bleef onbeantwoord, dat je honderd keer deel kan uitmaken van de klasse, als partijlid sta je

er buiten. Zodra de klasse actief in beweging komt, worden alle organisaties die *niet direkt uit de strijd zelf* naar voren gekomen zijn, ogenblikkelijk overspoeld, en kunnen zij alleen een remmende faktor spelen t.o.v. het zelfstandig worden van de arbeidersstrijd. Blijven zij een rol spelen, dan kan dat slechts een reaktionaire zijn; de opgang van de partij is dan de neergang van de klassestrijd. Zolang de arbeiders op de parolen, richtlijnen van allerlei organisaties zijn aangewezen, is hun strijd niet zelfstandig. Die organisaties vormen dan ook een hinderpaal bij het zelfstandig worden van de strijd. Als individu kan je in de strijd een rol spelen, maar voor zover je aan je partijlidmaatschap vasthoudt, of dat zelfs vooropstelt, sta je erbuiten, en zelfs er tegenover. De partij kan *nooit* iets anders doen dan achter de gebeurtenissen aanhobbelen, verouderde leuzen herhalen, enz., juist omdat ze *naast* het gebeuren staat. Trotzki moest zelf toegeven hoe de bolsjewistische partij *tot aan oktober* bij de gebeurtenissen ten achter liep. Pas toen de arbeiders op het eind van hun historische mogelijkheden waren gekomen, pas toen konden de bolsjewiki het heft in handen nemen. Ik herinner je er in dit verband slechts aan dat jullie in het begin van de havenstakingen in Amsterdam een pamflet ronddeelden waarin jullie het Rotterdamse "Gezamenlijk Aktiekomitee" aan de Amsterdamse stakers ten voorbeeld stelden. En dat is geen verwijt, want ook wij hadden geen beter zicht op de zaak op dat moment. Je moest er, net als wij, op terugkomen. Maar *konklusies* heb je er niet uit getrokken.

Zeker, in zo'n staking kan je je nuttig maken voor de strijd. Maar dan niet op grond van de "revolutionaire inzichten" of zo iets dergelijks. Je kan wél iets doen om de strijd *materieel* te ondersteunen. De diskussies kunnen evengoed wel, die zijn 't resultaat van de strijd die gevoerd wordt. Wanneer wij hier iets doen, zoals 't organiseren van een avond over de havenstakers, dan doen we dat niet als "politieke groep", maar dan zoeken we mensen bij elkaar die achter de staking staan. Ik weet dat we daarbij veel fouten maken, maar al doende leert men. Maar wanneer we iets organiseren, dan gaat het om de strijd, niet om onze klup (we hebben niet eens een naam) en ook niet op de eerste plaats om onze opvattingen. Het ging erom geld bij elkaar te krijgen. Er is evengoed wel flink gediskussieerd.

Dat is, lijkt me, iets anders dan je met ik weet niet hoeveel andere splintergroepjes rond de stakers verdringen om ze het een of ander stenciltje in de handen te duwen, en met de anderen in koor te roepen: "Ja, maar *wij* hebben gelijk"! De stakers overwegen alle mogelijkheden van hun aktie wel. Daarvoor is helemaal geen ideologische leiding nodig. Het gaat niet om het al dan niet gelijk hebben, het gaat erom oplossingen voor de konkrete problemen te vinden, en die komen niet per stenciltjes de haven in.

Iets waarover ik gevallen ben is het oude trukje om ons over de bol te aaien, dit keer wegens onze "wil om deel te nemen aan de klassebeweging" alleen maar omdat we een keer op een avond van jullie geweest zijn of zelf een keer een avond georganiseerd hebben. Alsof dat klassebeweging is. En alsof we er behoefte aan zouden hebben een revolutionair diploma van de IKS uitgereikt te krijgen (of in ieder geval aan de eksamens te mogen deelnemen).

Speelt de theorie dan helemaal geen rol voor ons? Jawel, maar een heel beperkte. In "De Arbeidersraden" heeft Pannekoek eens geschreven, dat de theorie voor de arbeiders in de industriële centra overbodig is omdat ze het werkelijke karakter van de verhoudingen aan den lijve ondervinden. Nut-

tig kan de theorie echter zijn voor de arbeiders die onder achterlijker omstandigheden leven, en voor de bourgeois-intellektuelen, die zich van hun klasse losmaken en met heel hun verleden af te rekenen hebben. Op een andere plaats, in een brief uit de 50er jaren, schreef hij dat wanneer de massa's van de revolutionaire theorie doordrongen zijn, 't proces gladder, regelmatiger en minder katastrofaal zich kan voltrekken maar dat het zelfoverschatting van de intellektuelen is te denken, dat zonder theorie de arbeiders geen revolutie kunnen maken. Daarbij sluiten we ons aan.

De enige rol, die de "theoretici" kunnen vervullen, is de discussie, die plaatsvindt, te ondersteunen. Het enige nut van de organisaties is dan ook, dat het de plaatsen zijn waar die discussie plaatsvindt. Voor ons houdt dat in, dat we onze "organisatie" (zo je daar al van spreken kan) tot die discussie *beperken*. Wat verder nog gebeurt, daarvoor zijn andere, uit de strijdpraktijk zélf voortkomende organisaties nodig.

Tot ziens op één van jullie volgende avonden.

Kees IJ.

P.S.

Ik ontving je brief pas op 16/9 wegens de verkeerde adressering. En, o ja, om de discussie meteen maar openbaar te maken inplaats van een "privé-korrespondentie en huiskamerbijeenkomsten", waar we overigens niets op tegen hebben, heb ik de kopieën van deze brieven ook verstuurd naar André, Gerard, IKS-België, Daad en Gedachte en de Spartacusbond.

K.

KOMMENTAAR VAN "DAAD EN GEDACHTE"

Ons bezwaar betreft het volgende: Kees sluit zich aan bij de uitspraak van Pannekoek dat de theorie voor arbeiders in de industriële centra overbodig is omdat ze het werkelijke karakter van de verhoudingen aan den lijve ondervinden. Nuttig zou de theorie kunnen zijn voor arbeiders die onder achterlijker omstandigheden leven. (De bourgeois-intellektuelen laten we als onbelangrijke faktor maar buiten beschouwing). Voorts citeert Kees met instemming een brief van Pannekoek uit de 50er jaren, waarin wordt gezegd, dat wanneer de massa's van de revolutionaire theorie zijn doordrongen, het proces gladder, regelmatiger en minder katastrofaal zich kan voltrekken, maar dat het zelfoverschatting van de intellektuelen is te denken, dat zonder theorie de arbeiders geen revolutie kunnen maken.

We hebben alle waardering voor Pannekoek, maar dat neemt niet weg, dat we meermalen uitspraken van hem zijn tegengekomen waarmee wij het niet eens zijn en ook de door Kees aangehaalde uitspraken kunnen we niet onderschrijven. Wij geloven namelijk *helemaal niet* aan het nut van de theorie, niet voor arbeiders in de industriële centra en niet voor arbeiders die onder achterlijker omstandigheden leven. Wat zijn die achterlijker omstandigheden? Wordt daarmee een pre-kapitalistische maatschappijvorm bedoeld of een kapitalistische maatschappijvorm in de beginperiode van zijn ontwikkeling. In 't eerste geval is het duidelijk dat een revolutionaire theorie alleen een *burgerlijk-revolutionaire* theorie zou kunnen zijn en geen *prole-*

tarisch-revolutionaire theorie. Daarbij is er natuurlijk geen sprake van, dat in de burgerlijke revolutie de massa's zich lieten leiden door een theorie. En welk nut heeft de theorie in een kapitalisme, dat nog in zijn kinderschoenen staat en nog roofofbouw pleegt op de arbeidskracht? De praktijk heeft bewezen, dat onder dergelijke omstandigheden er geen sprake van is, dat proletarisch-revolutionaire theorieën ook maar enige ingang vinden bij de arbeidersklasse. De proletarische revolutie is dan nog niet aan de orde. Dan geldt alleen nog maar het *bewoonbaar maken* van het kapitalisme voor de arbeiders. Hoezeer onze sympathie ook uitgaat naar *Domela Nieuwenhuis* en *niet* naar de leiders der sociaal-demokratie, de praktijk heeft bewezen, dat de sociaal-demokratie de aanhang kreeg en *niet* Domela Nieuwenhuis. Het bewoonbaar maken van het kapitalisme was toen *het belang* van de arbeiders en door belangen laten zij zich leiden en niet door theorieën.

De twee uitspraken van Pannekoek zijn trouwens nog met elkaar in tegenspraak ook. Zegt Pannekoek in "De Arbeidersraden", dat de theorie voor de arbeiders in de industriële centra overbodig is, in zijn brief uit de 50er jaren zegt hij, dat wanneer de massa's van de revolutionaire theorie doordrongen zijn, het proces gladder, regelmatig en minder katastrofaal zich kan voltrekken. Hier is de theorie volgens hem dus *wel bijzonder* nuttig, want het kan toch niet worden ontkend, dat het wel heel prettig is wanneer het revolutionaire proces zich glad, regelmatig en minder katastrofaal zou voltrekken. Wij geloven daarin echter niet en menen, dat deze opvattingen van Pannekoek nog niet vrij zijn van idealisme.

Dat het zelfoverschatting van de intellektuelen is te denken, dat de arbeiders zonder theorie geen revolutie kunnen maken, is natuurlijk volkomen juist. Sterker nog: de arbeiders *kunnen* niet alleen zonder theorie revolutie maken, maar zij *zullen* ook zonder theorie revolutie maken. En juist dit verschil in opvatting noopte ons tot dit kommentaar op de brief van Kees, die wij overigens bijzonder goed vinden.

BROCHURE OOK LOS VERKRIJGBAAR.

De vaste lezers van "Daad en Gedachte" hebben in de afgelopen maand november inplaats van een gewone maandelijkse aflevering van ons blad de brochure "De 'arbeidersbeweging' en de beweging der arbeiders" ontvangen. De vijftig bladzijden tellende brochure is, zolang de voorraad strekt, ook los verkrijgbaar. De prijs bedraagt f. 4,50 franko per post.

I N J A N U A R I : N O G M A A L S R O T T E R D A M

In een in dit nummer van "Daad en Gedachte" opgenomen "Brief van een lezer" wordt - terecht - de opmerking gemaakt dat het artikel over de Rotterdamse stakingen in onze oktoberaflevering geen volledig beeld geeft van de gebeurtenissen. Het kon ook moeilijk anders. Het bewuste stuk werd geschreven op een moment, dat zowel de staking van de zeeslepers, als de aktie van de havenarbeiders nog aan de gang was. Juist toen de oktoberafleve-

ring gereed werd gemaakt voor de druk werd de havenstaking door het aktiekommittee opgeheven; de slepersstaking duurde toen nog voort en de vakbondsakties bij 't Shellbedrijf stonden op het punt van beginnen. Onze lezers - met inbegrip van de bedoelde briefschrijver - zullen er begrip voor hebben, dat onder die omstandigheden een afgeronde en uitvoerige analyse onmogelijk kon worden gegeven. Vandaar dan ook, dat aan het slot van het stuk een vervolgartikel werd aangekondigd.

In de loop van de oktobermaand ontvingen wij omtrent de Rotterdamse stakingen zoveel nieuw materiaal en kwamen zoveel nadere feiten te onzer kennis, dat het volstrekt ondoenlijk was het bewuste vervolgartikel tijdig gereed te hebben voor het decembernummer. Het is om die reden, dat wij op de gebeurtenissen in Rotterdam niet eerder kunnen terugkomen dan in het komende januarinummer.

=====

E E N V E R D A C H T P L E I D O O I V O O R Z O G E N A A M D
" W E R K N E M E R S Z E L F B E S T U U R "

Een aantal jaren geleden hebben enkele vooraanstaande Joegoslavische ekonomen in Nederland informatie verstrekt over het zogenaamde arbeiderszelfbestuur, dat in hun land de basis zou vormen van het daar heersende produktiestelsel. Dat geschiedde tijdens een bijeenkomst, waarvoor schrikbarend hoge toegangsprijzen verschuldigd waren en die uitsluitend werd bijgewoond door kopstukken uit het Nederlandse bedrijfsleven, dat kennelijk in het Joegoslavische uitbuitingssysteem bijzonder was geïnteresseerd.

Aan die bijeenkomst moesten we onwillekeurig terugdenken, toen we dezer dagen in de "Nieuwe Rotterdamse Courant" een beschouwing lazen van dr. J. van Putten, lektor in de politicologie aan de (calvinistische) Vrije Universiteit te Amsterdam. Daarin beweerde hij, dat "tal van problemen in de sociaal-ekonomische sfeer veel minder moeilijk oplosbaar zijn in een produktiestelsel dat is gebaseerd op werknemerszelfbestuur dan bij de nu nog geldende zeggenschapsverhoudingen. "Werknemerszelfbestuur", aldus dr. Van Putten, "zal leiden tot minder ziekteverzuim en een hogere produktiviteit." Het zal naar zijn mening ook leiden tot de verdwijning van de werkgevers. Waarover dr. Van Putten echter zwijgt is de vraag of het "zelfbestuur" dat hij bepleit, gekoppeld is aan een opheffing van de loonarbeid. Immers: met de loonarbeid zijn bepaalde gezagsstructuren onverbrekkelijk verbonden. Waar de loonarbeid bestaat, is het zogenaamde "zelfbestuur" - en de praktijk in Joegoslavië bevestigt dat - niet meer dan een wassen neus, een middel om via de schone schijn van het tegendeel, de arbeiders te manipuleren en onder de duim te houden. Bij "zelfbestuur" zegt onze lektor, zullen diverse problemen die loonmatiging noodzakelijk maken, minder moeilijk liggen. Dat is wel heel duidelijke taal, die onzerzijds geen verder kommentaar behoeft.

=====

E E N F R A N S B O E K O V E R S P A N J E

Voor diegenen onder onze lezers die de franse taal machtig zijn, vestigen wij de aandacht op een in september j.l. verschenen boek, dat handelt over recente bewegingen van de Spaanse arbeidersklasse. Het is getiteld "Illusions politiques et lutte de classe" ("Politieke illusies en klassenstrijd") en werd gezamenlijk geschreven door twee van onze geestverwanten. In de eerste hoofdstukken wordt de maatschappelijke ontwikkeling van Spanje geschetst en 't karakter van de burgeroorlog geanalyseerd. Na een uiteenzetting van de maatschappelijke veranderingen die zich gedurende het Franco-tijdperk voltrokken, wordt in de tweede helft van het geschrift het aksent gelegd op het optreden van de arbeiders. Daarbij is het de beide auteurs er vooral om te doen, aan te tonen dat dit arbeidersoptreden volkomen verschilt van 't optreden van de politieke partijen en groepen, die na Franco's dood in Spanje weer legaal werkzaam zijn.

De titel "Politieke illusies en klassenstrijd" is niet voor niets gekozen. Aan illusies - dikwijls aan *oude* illusies die nog uit de tijd van vóór Franco's overwinning stammen - geven, zo betogen zij, de groepen en partijen zich over, die stuk voor stuk, wat voor ideologische basis zij ook mogen hebben, "*in naam van*" en "*voor*" de arbeiders willen handelen en er daarbij op uit zijn deze te betuttelen. In lijnrechte tegenstelling daartoe staat de praktijk van de arbeiders, die vër boven die van de politieke idealisten uitgaat.

Het boek schetst (onder andere) de betekenis van het begin 1977 tot stand gekomen, z.g. Pact van Moncloa, waarbij de belangrijkste politieke groeperingen van Spanje - met inbegrip van de C.P. van Santiago Carillo - zich op de basis van de samenwerking met het kapitaal stelden. In het boek wordt voorts de betekenis geanalyseerd van de stakingsbewegingen welke in de loop van 1977 en 1978 in Spanje aan de orde van de dag waren. Tenslotte besteden de schrijvers ook aandacht aan bewegingen als die van de Baskische E.T.A. en die voor Catalaanse autonomie, waarvan zij de achtergronden pogen aan te geven, alsmede hun verschil met de akties van de arbeidende klasse.

Het boekje bevat enkele aanhangsels. Eén daarvan is de letterlijke vertaling van een opstel over de aktie van Spaanse gevangenen tegen het in Spanje bestaande gevangenissysteem, dat eerder in januari van dit jaar in "Daad en Gedachte" werd gepubliceerd. Bij de aanhangsels treft men verder: economische gegevens over de groei van 't Spaanse kapitalisme en twee kaarten, één met de in het boek genoemde plaatsen, een tweede die laat zien hoe de akties van de arbeiders, die zich aanvankelijk tot sterk geïndustrialiseerde streken als Catalonië en Asturië beperkten, zich later over heel Spanje uitbreidden toen de industrialisatie hoe langer hoe verder voortschreed.

Het boekje telt 170 bladzijden. Het is uitgegeven door "Echanges et Mouvement" te Parijs. De prijs bedraagt 10 Franse francs (Fl. 5.-). Bestellingen kunnen worden gericht aan de redaktie en administratie van "Daad en Gedachte" (waaraan ook de betaling kan geschieden). Aan lezers die het Frans niet machtig zijn zij medegedeeld, dat een Engelse vertaling van het boekje wordt overwogen. Zodra die er is zullen wij daarvan mededeling doen.

GEORGE MEANY TREKT ZICH TERUG

In verband met zijn leeftijd heeft George Meany, de president van de Amerikaanse vakbeweging CIO-AFL, deze functie per 1 november j.l. neergelegd. Toen hij het desbetreffende besluit bekend maakte, wijdde het toonaangevende dagblad "Washington Post" (editie van 29 september j.l.) een uitvoerig artikel aan zijn carrière, waarin enkele treffende konstateringen voorkwamen. Meany werd in het bewuste stuk een praktikus en een vurig voorstander van het kapitalistische systeem genoemd, een verzoener, een "partner" bij het georganiseerd overleg. Aan die lof van de zijde van een persorgaan, dat de spreekbuis kan worden genoemd van de Amerikaanse heersende klasse en haar politieke leiders, hebben wij weinig of niets toe te voegen. Meany heeft inderdaad nooit anders dan het Amerikaanse kapitalisme door dik en dun verdedigd en is er van het begin van zijn loopbaan in de AFL tot en met het einde daarvan op 85-jarige leeftijd, steeds op uit geweest de onverzoenlijke klassentegenstellingen te verzoenen. In Groot-Brittannië zou hij daarvoor ongetwijfeld in de adelstand zijn verheven. In de Verenigde Staten moest hij zich tevreden stellen met de verzekering van president Carter, dat de "natie veel aan hem verschuldigd was". Maar dat was niet minder duidelijk dan een adelsbrief zou zijn geweest.

=====

ONDERKRUIPERS KANSLOOS IN NEW HAVEN

In de stad New Haven in de Amerikaanse staat Connecticut hebben midden oktober stakende arbeiders een morele overwinning behaald op de directie van hun bedrijf en op de plaatselijke autoriteiten. Zodra hun spontaan begonnen "wilde" aktie een feit was besloot de bedrijfsleiding tot 't aanwerven van onderkruipers. Om deze werkwilligen geen enkele kans te geven hebben daarop *alle* stakers (mannen en vrouwen) gezamenlijk het bedrijf omsingeld inplaats van - zoals te doen gebruikelijk is - bij de ingangen door een betrekkelijk gering aantal te laten posten.

De omsingeling was nog maar nauwelijks uitgevoerd of de onderkruipers kwamen opdagen, uiteraard onder politiebescherming. Toen het de politie duidelijk werd, dat zij niet slechts met een handjevol gemakkelijk in elkaar te knuppelen posters te doen had, maar met een vastberaden menigte, oordeelde zij het beter het maar niet op een treffen te laten aankomen.

Nadat de burgemeester van New Haven van dit besluit in kennis was gesteld heeft hij zich tot de directie van het betrokken bedrijf gewend met het verzoek om "in het belang van de openbare orde" van het aanwerven van werkwilligen af te zien. Aan dat met aandrang gedane verzoek heeft de bedrijfsdirectie gevolg gegeven. Het platgelegde bedrijf bleef volledig plat.

De hier vermelde feiten zijn ons door enkele Amerikaanse vrienden medegedeeld. Zij voegden daaraan toe, dat het bij hun weten de eerste keer was dat stakende arbeiders in de Verenigde Staten zich op deze manier tegen een ondermijning van hun stakingsaktie weerden-

=====